

ROLL NO

--	--	--	--	--

DAV PUBLIC SCHOOLS, ODISHA ZONE
HALF YEARLY EXAMINATION, 2023-24

- Please check that this question paper contains 05 printed pages.
- Check that this question paper contains 15 questions.
- Write down the serial number of question in the left side of the margin before attempting it.
- The question has four parts. Read properly & write down.

CLASS-VI

SUBJECT- LOWER SANSKRIT

Time- 3 hr.

Maximum Marks- 80

खण्ड: - " क " (अपठित-अवबोधनम्)

1. अधोलिखितानुच्छेदं पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत।

सायंकालः भवति । सूर्यः तु अस्तं गच्छति । खगाः स्वनीडानि गच्छन्ति । कमलानि म्लानानि भवन्ति । कुमुदानि च विकसन्ति । सर्वे जनाः स्वगृहम् आगच्छन्ति । रात्रौ उलूकाः इतस्ततः भ्रमन्ति । पथिकाः विश्रामाय तिष्ठन्ति । बालकाः क्रीडाक्षेत्रात् स्वं गृहम् आगच्छन्ति । गृहम् आगत्य विविधान् आहारान् खादन्ति । रात्रौ सर्वत्र अन्धकारस्य राज्यम् भवति ।

I. एकपदेन उत्तरत-

[1×3=3]

(i) कः अस्तं गच्छति ?

(ii) के स्वनीडानि गच्छन्ति ?

(iii) कानि म्लानानि भवन्ति ?

II. पूर्णवाक्येन उत्तरत-

[2×2=4]

(i) बालकाः कुतः गृहम् आगच्छन्ति ?

(ii) रात्रौ उलूकाः कुत्र भ्रमन्ति ?

III. निर्देशानुसारम् उत्तरत-

[1×3=3]

(i) " सर्वे जनाः " इत्यत्र विशेषणपदं किम् ?

(क) सर्वे

(ख) जनाः

(ग) अस्ति

(घ) पवित्रा

(ii) "आलोकस्य" इत्यस्य किं विलोमपदम् ?

(क) खगाः

(ख) अन्धकारस्य

(ग) बालकाः

(घ) कमलं

(iii) "सूर्यः तु अस्तं गच्छति" अत्र क्रियापदं किम् ?

(क) सूर्य

(ख) तु

(ग) अस्तं

(घ) गच्छति

खण्ड: - " ख " (रचनात्मक-कार्यम्)

2. चित्रानुसारं मञ्जूषातः उचितपदैः रिक्त-स्थानानि पूरयत।

[1×5=5]

(i) _____ गच्छति।

(ii) बालाः _____ ।

(iii) बालः _____ ।

(iv) बालः _____ ।

(v) _____ शयनं करोति।

क्रीडन्ति, लिखति, सिंहः, कृषकः, चलति,

3. मञ्जूषातः समुचितपदानि चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत।

[1×5=5]

छात्राः - नमोनमः महोदयः!

आचार्यः - भो छात्राः । आगच्छत (i) _____ स्वागतम् अस्ति ।

छात्राः - धन्यवादः ।

आचार्यः - विवेकः! (ii) _____ किं पठसि ?

विवेकः - महोदय! (iii) _____ संस्कृतं पठामि ।

आचार्यः - किं (iv) _____ समीपे पुस्तकम् अस्ति ?

विवेकः - आम् (v) _____ समीपे संस्कृतं पुस्तकम् अस्ति ।

त्वम्, मम, युष्माकं, अहम्, तव

खण्डः - " ग " (अनुप्रयुक्तम् व्याकरणम्)

4. निर्देशानुसारं वर्णसंयोजनं विन्यासं वा कुरुत।

[1×5=5]

(i) ह्+अ+र्+इ+ण्+अः = _____ ।

(ii) क्+आ+क्+अः = _____ ।

(iii) म्+ऊ+ष्+अ+क्+अः = _____ ।

(iv) मित्राणि = म्+इ+त्+___+आ+ण्+इ ।

(v) विद्यालयः = व्+इ+___+य्+आ+ल्+अ+य्+अः।

5. सन्धि-सन्धिविच्छेदं वा कुरुत।

[1×5=5]

(i) ये किमपि "न+असत्यं" वदन्ति।

(क) नासत्यं

(ख) नेसत्यं

(ग) नीसत्यं

(घ) असत्यम्

(ii) "तव+अस्तु" मा क्वचिद् भयम्।

(क) तवस्तु

(ख) तवास्तु

(ग) तवैस्तु

(घ) तावस्तु

(iii) सः देव + आलयं गच्छति

(क) देवल्यं

(ख) दैवल्यं

(ग) दावालयं

(घ) देवालयं

(iv) एषः "विद्यालयः" अस्ति।

(क) विद्या+आलयं (ख) विद्या + लयं (ग) विद्य + आलय (घ) विद्य + अलाय

(v) अहं "पुस्तकालये" पठामि।

(क) पुस्तक +अलय (ख) पुस्तक + आलये (ग) पुस्तका + आलये (घ) पुस्तका + अलये

6. विकल्पेभ्यः उचितशब्दरूपं चित्वालिखत-

[1×5=5]

(i) _____ विद्यालयं गच्छन्ति।

(क) बालकः (ख) बालकौ (ग) बालकाः (घ) बालकैः

(ii) _____ संस्कृतं पठति।

(क) बालकः (ख) बालकौ (ग) बालकाः (घ) बालकैः

(iii) तत्र _____ अस्ति।

(क) वृक्षः (ख) वृक्षौ (ग) वृक्षाः (घ) वृक्षम्

(iv) _____ मार्गं भ्रमतः।

(क) बिडालः (ख) बिडालौ (ग) बिडालाः (घ) बिडालम्

(v) _____ भ्रमन्ति।

(क) मृगः (ख) मृगौ (ग) मृगाः (घ) मृगम्

7. विकल्पेभ्यः उचितधातुरूपं चित्वालिखत-

[1×5=5]

(i) बालकः विद्यालयं _____।

(क) गच्छति (ख) गच्छन्ति (ग) गच्छतः (घ) गच्छामः

(ii) छात्राः कक्षायाम् _____।

(क) पठति (ख) पठन्ति (ग) पठतः (घ) पठामः

(iii) हरिणः दूरे _____।

(क) भ्रमति (ख) भ्रमन्ति (ग) भ्रमतः (घ) भ्रमामः

(iv) मूषकः काकं _____।

(क) कथयति (ख) कथयन्ति (ग) कथयतः (घ) कथयामः

(v) तौ संस्कृतं _____।

(क) पठति (ख) पठन्ति (ग) पठतः (घ) पठामः

8. रेखाङ्कितपदेषु उपसर्गान् चित्वा लिखत।

[1×5=5]

(i) सः हरिणः न "आगच्छति"।

(ii) सुप्तस्य सिंहस्य मुखे मृगाः न "प्रविशन्ति"।

(iii) वने पशवः "विहरन्ति"।

(iv) वृद्धः शैत्यं "अनुभवति"।

(v) हिमालयात् गङ्गा "आगच्छति"।

9. अधोलिखितगद्यांशं पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत।

एषः विद्यालयः अस्ति। एषः मम विद्यालयः अस्ति। मम विद्यालयः सुन्दरः अस्ति। अहं प्रतिदिनं विद्यालयं गच्छामि। अहं विद्यालये प्रतिदिनं पाठं पठामि। विद्यालये मम अनेकानि

मित्राणि सन्ति। अहं मित्रैः सह क्रीडामि। अस्माकं विद्यालये अनेकानि चित्राणि सन्ति। चित्राणि सुन्दराणि सन्ति। वयं मिलित्वा सुन्दराणि चित्राणि पश्यामः।

I. एकपदेन उत्तरत-

[1×2=2]

(i) मम विद्यालयः कीदृशः अस्ति ?

(ii) अहं प्रतिदिनं कुत्र गच्छामि?

II. पूर्णवाक्येन उत्तरत-

[2×1=2]

अहं कैः सह क्रीडामि ?

III. निर्देशानुसार उत्तरत-

[1/2×2=1]

(i) "अनेकानि मित्राणि" अनयोः किम् विशेषणम् ?

(क) अनेकानि (ख) मित्राणि (ग) सन्ति (घ) विद्यालयः

(ii) "अहं मित्रैः सह क्रीडामि" अत्र क्रियापदं किम् ?

(क) अहम् (ख) मित्रैः (ग) क्रीडामि (घ) सह

10. अधोलिखितश्लोकं पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत।

उद्यमेन हि सिद्ध्यन्ति कार्याणि न मनोरथैः

न हि सुप्तस्य सिंहस्य मुखे प्रविशन्ति मृगाः॥

I. एकपदेन उत्तरत-

[1×2=2]

(i) केन कार्याणि सिद्ध्यन्ति ?

(ii) उद्यमेन कानि सिद्ध्यन्ति ?

II. पूर्णवाक्येन उत्तरत।

[2×1=2]

कस्य मुखे मृगाः न प्रविशन्ति ?

III. निर्देशानुसारम् उत्तरत ।

[1/2×2=1]

(i) "सुप्तस्य" इत्यस्य किम् विशेषणम् ?

(क) सिंहस्य (ख) न (ग) मृगाः (घ) मुखे

(ii) "परिश्रमेण" इत्यस्य किम् पर्यायपदं अत्र प्रयुक्तम् ?

(क) न (ख) उद्यमेन (ग) मृगाः (घ) हि

11. अधोलिखितनाट्यां पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत।

एतानि चत्वारि प्रियमित्राणि सन्ति। एकदा हरिणः दूरं गच्छति। सायङ्कालः भवति। परन्तु सः न आगच्छति। मूषकः, काकः, कच्छपः च प्रतीक्षाम् कुर्वन्ति।

कच्छपः- हरिणः कुत्र अस्ति ?

मूषकः- न जानामि ।

काकः- सूर्यास्तः भवति, परन्तु हरिणः न आगच्छति।

मूषकः - अस्माकं मित्रम् अधुना अपि न आगच्छत्।

कच्छपः- किम् सः संकटे तु न अस्ति ?

काकः - अहम् अत्र-तत्र पश्यामि। मित्र हरिणः ! त्वं कुत्र असि ?

I. एकपदेन उत्तरत।

[1×2=2]

(i) कः दूरं गच्छति ?

(ii) सायङ्कालः भवति। परन्तु कः न आगच्छति ?

II. पूर्णवाक्येन उत्तरत।

[2×1=2]

(i) के प्रतीक्षाम् कुर्वन्ति ?

III. निर्देशानुसारम् उत्तरत।

[1/2×2=1]

(i) "परन्तु सः न आगच्छति।" अत्र क्रियापदं किम् ?

(क) सः (ख) न (ग) आगच्छति (घ) परन्तु

(ii) "त्वं कुत्र असि" अत्र कर्तृपदं किम् ?

(क) त्वं (ख) असि (ग) अहम् (घ) सः

12. मञ्जूषातः उचितपदैः अन्वयं पूरयत -

[1×4=4]

प्रियवाक्यप्रदानेन सर्वे तुष्यन्ति जन्तवः ।

तस्मात् तदेव वक्तव्यं, वचने का दरिद्रता ॥

अन्वयः

सर्वे (i) _____ प्रियवाक्य-प्रदानेन (ii) _____ तस्मात् तत् एव

(iii) _____ । वचने का (iv) _____ ।

दरिद्रता , तुष्यन्ति , वक्तव्यम्, जन्तवः

13. रेखांकितपदानि आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत ।

[1×6=6]

(i) "मृगाः" सिंहस्य मुखे न प्रविशन्ति। (कः/ का/ के)

(ii) जन्तवः "प्रियवचनेन" तुष्यन्ति। (केन / कस्य / कस्मात्)

(iii) लोके "चन्दनं" शीतलं भवति। (कम् / किम् / कः)

(iv) चन्द्रमा "चन्दनात्" अपि शीतलः भवति। (केषाम् / कस्मात् / कस्य)

(v) "साधुसङ्गतिः" चन्द्रचन्दनयोर्मध्ये शीतला भवति। (का / कः/ का)

(vi) "सिंह" बलवान् आसीत् । (कः/ का/ के)

14. मञ्जूषातः उचितपदैः रिक्त-स्थानानि पूरयत-

[1×5=5]

पुरः पुरः (i) _____ प्रगाय मातृवन्दनम्। (ii) _____ रक्षणे प्रयच्छ वीरः (iii) _____ । शिरः

कुरु (iv) _____ तवास्तु मा क्वचिद् भयम्। (v) _____ प्रगच्छ रे प्रगाय मातृवन्दनम्।

समुन्नतम्, प्रगच्छ रे, पुरःपुरः, स्वजन्मभूमिः, जीवनम्

15. मञ्जूषातः उचितशब्दार्थं चित्वा लिखत।

[1×5=5]

(i) पुरःपुरः = (i) _____।

(ii) प्रगच्छ = (ii) _____।

(iii) जयः = (iii) _____।

(iv) भूमिः = (iv) _____।

(v) रणे = (v) _____।

विजयः, अग्रे-अग्रे, पृथ्वी, युद्धे, देहि